Ο Νυμφίος στους «Νυμφίους» (π. Β. Σπηλιόπουλος)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 5 Απριλίου, 2015

Οι ακολουθίες της Μ. Εβδομάδος ξεκινούν στην πραγματικότητα από την ακολουθία του Όρθρου της Μεγάλης Δευτέρας η οποία είθισται, όπως και οι όρθροι της Μ. Τρίτης και της Μ. Τετάρτης, να αποκαλούνται «ακολουθία του νυμφίου» ή απλά «νυμφίος» ακριβώς διότι σε αυτούς ψάλλεται το γνωστό τροπάριο «ιδού ο νυμφίος έρχεται εν τω μέσω της νυκτός». Και αυτή, όμως, η ιερή ακολουθία δεν έμεινε ανεπηρέαστη από τον έντονο συναισθηματισμό ο οποίος έχει ποτίσει όλο το σύγχρονο ενοριακό, και όχι μόνο, λειτουργικό κύκλο. Το κοσμικό φρόνημα έχει και εδώ επικρατήσει και γίνεται αντιληπτό από συγκεκριμένα στοιχεία της ακολουθία όπως:

α) **Το ωράριο τελέσεως των ακολουθιών**. Είθισται ο όρθρος αυτός αλλά και όλοι οι όρθροι της Μεγάλης Εβδομάδος να τελούνται το εσπέρας της προηγουμένης για να μπορεί ο πιστός λαός να συμμετάσχει. Αυτό βέβαια, ως κατ' οικονομίαν πράξη της Εκκλησίας, δεν αποτελεί το πιο σημαντικό «ολίσθημα» όμως γεννάται εύλογο το ερώτημα: γιατί αυτή η μετάθεση; Γιατί να μην τελείται κανονικά ο όρθρος το πρωί και ο Εσπερινός το απόγευμα αλλά γίνονται εντελώς αντίστροφα; Γιατί ο κόσμος πρέπει να μετάσχει μόνον στον όρθρο και όχι στον Εσπερινό αφού μάλιστα τα τροπάρια και στις δύο περιπτώσεις, τουλάχιστον μέχρι και την Μ. Πέμπτη, είναι τα ίδια; Γιατί να μην έχουν οι πιστοί την ευκαιρία να ακούσουν τα ίδια τροπάρια κατά τον Εσπερινό που είναι συνημμένος με την ακολουθία της προηγιασμένης λειτουργίας που ο πολύς κόσμος παντελώς αγνοεί την ύπαρξη της;

Βέβαια η οικονομία αυτή και η μετάθεση του ωραρίου προστατεύει από ένα μεγαλύτερο, ίσως, ατόπημα και σφάλμα που θα λάμβανε χώρα αν ο κόσμος δεν αρκούταν στην απλή συμπροσευχή κατά την Εσπερινή προηγιασμένη αλλά προσερχόταν και στο Άγιο Ποτήριο να μεταλάβει ενώ ήταν φαγωμένος. Ούτως ή άλλως όμως αυτό συμβαίνει, κακώς, όλη την διάρκεια της Μ. Τεσσαρακοστής όπου οι πιστοί κοινωνούν σε εσπερινές προηγιασμένες αγνοώντας ότι οι Κανόνες της Εκκλησίας, το Τυπικό και η Ιερά Παράδοση απαιτεί για την συμμετοχή στη Θεία Κοινωνία **ΠΛΗΡΗ αποχή από φαΐ και νερό**

από το μεσονύκτιο της προηγουμένης.
Και η ευθύνη μεν για την φοβερή αυτή αταξία βαραίνει εμάς τους κληρικούς που τελούμε εσπερινές προηγιασμένες χωρίς να υπενθυμίζουμε στους πιστούς την περί ασιτίας προϋπόθεση αποδεικνύει δε ότι δεν είναι αυτός ο λόγος της μετάθεσης των ακολουθιών αλλά λόγοι καθαρώς κοσμικοί την επιβάλλουν.
Ταπεινώς φρονούμε ότι **δεν είναι αδύνατη η επιστροφή στην τάξη** και μάλιστα θα βοηθούσε πολύ αν οι όρθροι των πρώτων ημερών τελούνταν κανονικά το πρωΐ και οι εσπερινοί το απόγευμα, μαζί με την Προηγιασμένη, ενώ η ακολουθία των Παθών, κατά το τυπικό, αργά το βράδυ της Μ. Πέμπτης, οι Ώρες το πρωί της Μ. Παρασκευής, ο εσπερινός της Αποκαθηλώσεως, χωρίς τα θέατρα και τα δρώμενα φυσικά, το μεσημέρι της Μ. Παρασκευής (όπως ακόμα είθισται να τελείται σε χωριά της πατρίδος μας), ο όρθρος του Μ. Σαββάτου ξημερώματα της ημέρας (όπως ευτυχώς σε μερικά ακόμη μέρη της πατρίδος μας γίνεται), ο εσπερινός του Πάσχα με τη λειτουργία του Μ. Βασιλείου το μεσημέρι του Σαββάτου, γεγονός που θα απέτρεπε, σε συνδυασμό με την απαίτηση για νηστεία, την αθρόα προσέλευση εντελώς απροετοίμαστων ανθρώπων που κοινωνούν για «το καλό», ενώ η παννυχίδα της Αναστάσεως, ο Όρθρος του Πάσχα και η Θεία Λειτουργία τα ξημερώματα της Κυριακής όπως συνέβαινε πριν από μερικά χρόνια σε όλη την επαρχία.
Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι όλη αυτή η καινοφανής τελετή γίνεται **κατά παράβασιν ακόμα και του ισχύοντος τυπικού του Βιολάκη** το οποίο, όπως έχουμε ξανατονίσει, είναι το πιο ανεκτικό, το πιο «ελαστικό», το πιο «επιεικές» ως προς την τήρηση της ακριβούς τάξεως και το πιο καινοτόμο. Κι όμως ούτε καν αυτό το τυπικό δεν περιλαμβάνει έξοδο νυμφίου και εμείς συνεχίζουμε κανονικά, ή μάλλον αντικανονικά, να την τελούμε τόσο σε ενοριακούς ναούς όσο και αυτό είναι το χειρότερο, και σε Ιερές Μονές.
Κανένα λοιπόν παλαιό τυπικό, ούτε καν του Βιολάκη, δεν αναφέρεται σε λιτάνευση της εικόνος του νυμφίου. Ας δούμε όμως τι μας λέει και ο **π. Δοσίθεος, ηγούμενος της Μονής Παναγίας Τατάρνης** και λάτρης της τάξεως της Εκκλησίας, σχετικώς με την εικόνα αυτή του νυμφίου:
«Τά ἐν τοῖς ἐνοριακοῖς Ναοῖς τελούμενα, καθ’ ἅ ψαλλομένου τοῦ *Ἰδού ὁ Νυμφίος*,
εἰσοδεύει ὁ ἱερεύς κρατῶν εἰκόνα τοῦ „Νυμφίου” ἤ καί ὁλόσωμον „Νυμφίον”
φοροῦντα χλαμύδα κοκκίνην, ἔχοντα ἐμπεπαρμένον ἀκάνθινον στέφανον καί
βαστάζοντα κάλαμον καί μονονουχί γοερῶς κράζοντα, ξένα ὄντα παντάπασι
πρός τήν λογικήν λατρείαν, οὐ δεῖ τελεῖσθαι καί ἐν ταῖς ἱεραῖς Μοναῖς.

Οἶμαι δέ οὐδ’ ἐν τοῖς ἐνοριακοῖς Ναοῖς. Ἡ εἰκών αὕτη τοῦ πάθους προέρχεται ἀπό τό Ecce homo τῶν Λατίνων. Ἐξ’ ἄλλου τί Ἰδοῦ ὁ νυμφίος ἔρχεται ὀλίγην σχέσιν ἔχει πρός τό πάθος τοῦ Κυρίου. Ἀναφέρεται εἰς τήν παραβολήν τοῦ πιστοῦ καί φρονίμου οἰκονόμου (Λουκᾶ ΙΒ, 35-48) καί προτρέπει εἰς ἐγρήγορσιν τούς πιστούς. Ὡς ἐκ τούτου τό Ἰδοῦ ὁ νυμφίος λέγεται εἰς τά μεσονυκτικά παντός τοῦ ἐνιαυτοῦ καί οὐχί μόνον κατά τάς πρώτας ἡμέρας τῆς Μ. Ἑβδομάδος. Γίνεται οὕτω πως σύγχυσις μεταξύ τοῦ νυμφίου τῆς παραβολῆς καί τοῦ Νυμφίου τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ιε΄ἀντιφώνου τῆς ἀκολουθίας τῶν ἁγίων Παθῶν (ὄρθρος τῆς ἁγίας καί Μεγάλης Παρασκευῆς). Ὑπάρχει δέ καί ἀνακολουθία. Δεδεμένος καί ἐν πορφύρα καί μετά ἀκανθίνου στεφάνου ὡράθη ὁ Κύριος εἰς τό πραιτώριον τό πρωΐ πρωΐ τῆς Μεγ. Παρσκευῆς καί οὐχί τῇ Μεγ. Δευτέρα. Τότε εἰσήρχετο καί ἐξήρχετο τῆς Ἱερουσαλήμ καταρώμενος ἅμα καί ξηραίνων τήν ἄκαρπον συκῆν. Ὅθεν ξένα ταῦτα καί ἀλλότρια των ἀρχαίων τυπικῶν διατάξεων, ἀλλά γε καί τοῦ πνεύματος τῶν ἡμερῶν» (Τυπικόν τοῦ ὁσίου καί θεοφόρου πατρός ἡμῶν Σάββα τοῦ ἡγιασμένου,
διορθωθέν μέθ’ὅσης ἐπιμελείας καί ὑπομνηματισθέν τό κατά δύναμιν ὑπό
ἀρχιμ. Δοσιθέου ἡγουμένου τῆς Ἱερᾶς Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Παναγίας
Τατάρνης, ἔκδοσις Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Παναγίας Τατάρνης, σελ. 380,
ὑποσημείωση 4)

β) **Η Εικόνα του νυμφίου και η περιφορά της** . Γιατί λοιπόν αυτή η μετάθεση; Γιατί αυτή η βαρύτητα στον όρθρο; Μα για να παρακολουθεί ο κόσμος τα **νεωτερίστικα εφευρήματα όπως την έξοδο του Εσταυρωμένου και την Αποκαθήλωση ή για να ψάλει τα εγκώμια την Μ. Παρασκευή το βράδυ, να προλάβει να κοινωνήσει το Σάββατο, πριν τα ψώνια του, και να προετοιμαστεί για το ταξίδι του.** Και γιατί και ο Όρθρος της Μ. Δευτέρας βράδυ; **Μα για να παρακολουθήσουμε την έξοδο του νυμφίου, της εικόνος δηλαδή που είθισται στις ενορίες με στόμφο και καμάρι να περιφέρουμε εντός του Ναού κατά την ψαλμωδία του αντιστοίχου τροπαρίου ή, σε πολλούς πλέον Ναούς,**

την έξοδο όχι της εικόνος αλλά του ολόσωμου αγαλματιδίου.

γ) **Παράλειψη το Ψαλτηρίου**.
Ένα λάθος που δεν αφορά βέβαια μόνον την Μεγάλη Εβδομάδα αλλά όλο τον λειτουργικό κύκλο του χρόνου και όλες τις Ιερές ακολουθίες. Το ψαλτήρι, η βάση της λειτουργικής ζωής, έχει πέσει σε πλήρη αχρησία. Ενώ θα έπρεπε να αναγιγνώσκεται κατά την διάρκεια των ιερών ακολουθιών ολόκληρο άπαξ της εβδομάδος τον υπόλοιπό χρόνο, δις της εβδομάδος κατά την Μ. Τεσσαρακοστή και άπαξ την Μ. Εβδομάδα ως και την Τετάρτη οπότε σχολάζει μέχρι την Κυριακή του Θωμά (αυτό το σχολάζει είναι και το μόνο που τηρείται απαρεγκλίτως) βρίσκεται, στην καλύτερη των περιπτώσεων και αν βρίσκεται, ερμητικά κλειστό στα ντουλάπια του αναλογίου.

Ακόμα και το **τυπικό του Βιολάκη** το περιλαμβάνει κανονικά και όμως καμιά διάθεση για επαναφορά στην τάξη! Μάλιστα σε υποσημείωση του τυπικού γράφονται τα εξής **«Συνήθως παραλείπεται το Ψαλτήριον τῆς ἡμέρας ἐν ταῖς πλείσταις τῶν Ἱερῶν Ἐκκλησιῶν κα΄τα τούς ὄρθρους τούτους, εἴτε χάριν τῆς συντομίας εἴτε καί διότι εἰσί πέντε Καθίσματα ὡρισμένα καθ’ἑκάστην ταῶν τριῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς Μ. Ἑβδομάδος, καί ἀναγιγνώσκεται ιδιαιτέρως τό πρωΐ ὑπό τοῦ Ἱερέως»** (σελ.354-355). Και αφήνοντας ασχολίαστο το κατά πόσο ωφέλιμη αλλά και το κατά πόσο τηρείται η τάξη αυτή, να αναγιγνώσκει δηλαδή μόνος του ο ιερέας το Ψαλτήρι διαβάζουμε παρακάτω μια πολύ εύκολη και διακριτική λύση ώστε τουλάχιστον να μην κατακρημνίζεται ο σκελετός και η όλη διάρθρωση της ακολουθίας του όρθρου γενικώς αλλά και ειδικώς τη Μεγάλη εβδομάδα:

„...ἀλλ’ εὐχῆς ἔργον ἐστίν ἵνα ἀναγινώσκεται μέρος τουλάχιστον τῶν πέντε Καθισμάτων εἰς ἀκρόασιν καί τοῦ λαοῦ, καθ’ὅσον μάλιστα τό Ψαλτήριον ἐθεωρήθη ἀνέκαθεν ἡ βάσις τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν προσευχῶν καί ἡ ἐπιούσιος πνευματική τροφή ἑκάστου χριστιανοῦ, ὡς ἐσημειώθη ἐν τῇ προθεωρία” (σελ.355).

Ας προσπαθήσουμε λοιπόν όλοι να επιστρέψουμε στην ανόθευτη λειτουργική παράδοση που αποτελεί και συνέχεια αλλά και βάση της όλης πνευματικής ζωής. Ας μη νοθεύουμε μα αλλότριο πυρ το καθαρό πυρ της

Θεοπατροπαράδοτης Παραδόσεως. Δεν είναι τα καινοτόμα εφευρήματα αυτά που κάτι έχουν να δώσουν στους πιστούς, δεν είναι η γαρνιτούρα αυτή που χορταίνει, αλλά η βίωση της λιτότητος, της απλότητος, της ταπείνωσης.

(Πηγή: egolpion.com)